

ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

The Administrative Effectiveness of Schools
Under Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2

นุรุล มะยิ¹, วัน เดชพิชัย² และชณัฐ พรหมศรี³

Nurul Mayi¹, Wan Dechpichai² and Chanat Promsri³

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Thailand

Corresponding Author E-mail: t.nurul13@hotmail.com¹

Received: 2025-5-3; Revised: 2025-10-21; Accepted: 2025-10-30

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ของผู้บริหาร และขนาดของสถานศึกษา และ 3) ประมวลข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 92 โรงเรียน กำหนดผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปรมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถามปลายเปิด (ค่าความเชื่อมั่น $\alpha = .95$) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (T-Test) การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ชนิดความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.06$, $SD = 0.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($M = 4.26$, $SD = 0.32$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ($M = 3.86$, $SD = 0.28$)

2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตามเพศ ($t = 1.078$, $p = .284$) ประสบการณ์ของผู้บริหาร ($F = 1.136$, $p = .326$) และขนาดของสถานศึกษา ($F = .076$, $p = .927$) ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$)

3) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา เนื่องจากด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 3.86$) สถานศึกษาจึงควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนโดยเน้นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผ่านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน

คำสำคัญ: ประสิทธิผลการบริหารงาน, การบริหารสถานศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา, นราธิวาส, ประเทศไทย

Abstract

This research aimed to: 1) examine the administrative effectiveness of schools under the Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2; 2) compare the administrative effectiveness of these schools categorized by administrators' gender, work experience, and school size; and 3) provide recommendations for improving administrative effectiveness. The sample consisted of 92 schools under the Narathiwat Primary Educational Service Area Office 2. School administrators served as respondents. Research instruments included a five-point Likert scale questionnaire and an open-ended questionnaire with a reliability coefficient of $\alpha = .95$. Data were analyzed using means, standard deviations, t-test, and one-way ANOVA at a significance level of .05. The findings revealed that:

1) Overall administrative effectiveness was high ($M = 4.06$, $SD = 0.31$). Administration and management processes received the highest rating ($M = 4.26$, $SD = 0.32$), while student quality received the lowest ($M = 3.86$, $SD = 0.28$).

2) Comparisons by administrators' gender ($t = 1.078$, $p = .284$), work experience ($F = 1.136$, $p = .326$), and school size ($F = .076$, $p = .927$) showed no statistically significant differences ($p > .05$).

3) Given the lower rating in student quality ($M = 3.86$), schools should enhance academic achievement by integrating 21st-century skills and desirable characteristics through student-centered instruction, strengthening participatory management processes, and building collaborative community networks.

Keywords: Administrative Effectiveness, School Administration, School Administrator, Narathiwat, Thailand

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปไปยังสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งการดำเนินงานทั้ง 4 ฝ่ายนี้เป็นหัวใจสำคัญที่ผู้บริหารต้องวางแผนอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน เพื่อให้สามารถสนองนโยบายของชาติและบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ซึ่งประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาเกิดจากการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน และส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และรู้จักวางแผนการดำเนินงานให้ครอบคลุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภายใต้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณภาพของผู้เรียน 2) กระบวนการบริหาร และการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) โดยฝ่ายวิชาการมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะ

ตามหลักสูตร ฝ่ายบุคลากรและงบประมาณส่งเสริมกระบวนการบริหารและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่ทุกฝ่ายบูรณาการทำงานเพื่อสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารแบบองค์รวมนี้ เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

จากรายงานผลการจัดการศึกษาปีการศึกษา 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 พบว่าผลการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ผลการทดสอบ O-Net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ทั้งหมด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2, 2566) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาคุณภาพผู้เรียนที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา (เช่น ทิพวรรณ สำเภาแก้ว, 2560; ชวัญพิชชา มีแก้ว, 2562; เสรี ภัคดี, 2564) แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในบริบทของพื้นที่ ภาคกลาง หรือสังกัดอื่น ๆ ในขณะที่พื้นที่ภาคใต้โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีบริบทพหุวัฒนธรรม และชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาษาท้องถิ่น งานวิจัยที่ผ่านมาจึงไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนว่า การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ทั้ง 3 ด้านอย่างไร ทั้งนี้ยังขาดแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานของสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนผ่านตัวแปรใดบ้าง เช่น กระบวนการจัดการเรียนการสอน ความมีส่วนร่วมของชุมชน การนิเทศภายใน หรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะช่วยชี้แจงถึงแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานในบริบทพื้นที่เฉพาะและนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พิจารณาเห็นว่าในการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 นั้นประสบปัญหาในการบริหารงาน ส่งผลให้ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการกำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ต่อไปในอนาคต

ซึ่งการวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลในปีการศึกษา 2567 เป็นช่วงเวลาที่ยังสามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2567 และอยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมสู่การประเมินคุณภาพภายนอก รอบห้า (พ.ศ. 2567-2571) ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และทักษะอาชีพในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ของผู้บริหาร และขนาดของสถานศึกษา

3. ประมวลข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารที่มีเพศ ประสบการณ์ และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีระดับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ประสิทธิภาพขององค์การ

ประสิทธิผลขององค์การหมายถึงความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านผลผลิตและผลลัพธ์ โดยเป็นตัวสะท้อนความสำเร็จของการบริหารจัดการที่สามารถสร้างคุณค่าและตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์การได้อย่างเหมาะสม นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่า ประสิทธิภาพแสดงถึงความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งเกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อองค์การ

แนวคิดของ แคทซ์และแคน (Katz & Kahn, 1978) มององค์การในฐานะระบบเปิดที่ต้องอาศัยการใช้ทรัพยากรและการปรับตัวให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ขณะที่ กีบสันและคณะ (Gibson et al., 2003) เสนอเกณฑ์การวัดประสิทธิผล 5 ด้าน ได้แก่ การผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยน และการพัฒนา นอกจากนี้ แนวทางการวัดประสิทธิผลยังสามารถพิจารณาได้ในหลายมิติ ได้แก่ แบบเป้าหมาย แบบทรัพยากร แบบกระบวนการ และแบบความพึงพอใจ ซึ่งสะท้อนว่าประสิทธิผลองค์การมิได้จำกัดเพียงผลลัพธ์สุดท้าย แต่รวมถึงกระบวนการบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และความสามารถในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องขององค์การด้วย

2. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา มีรากฐานจากแนวคิดประสิทธิผลองค์การ (Organizational Effectiveness) ซึ่งมองว่าประสิทธิผลขององค์กรขึ้นอยู่กับ “การบรรลุเป้าหมาย” (Goal-Attainment) และ “การใช้ทรัพยากรอย่างมีระบบ” (System Resource) โดยสถานศึกษาในฐานะองค์กรทางการศึกษาจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อสามารถบริหารจัดการให้กระบวนการภายใน (internal process) เชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในบริบทของสถานศึกษาไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ได้กำหนดกรอบมาตรฐาน 3 ด้านที่สะท้อน “ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา” ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

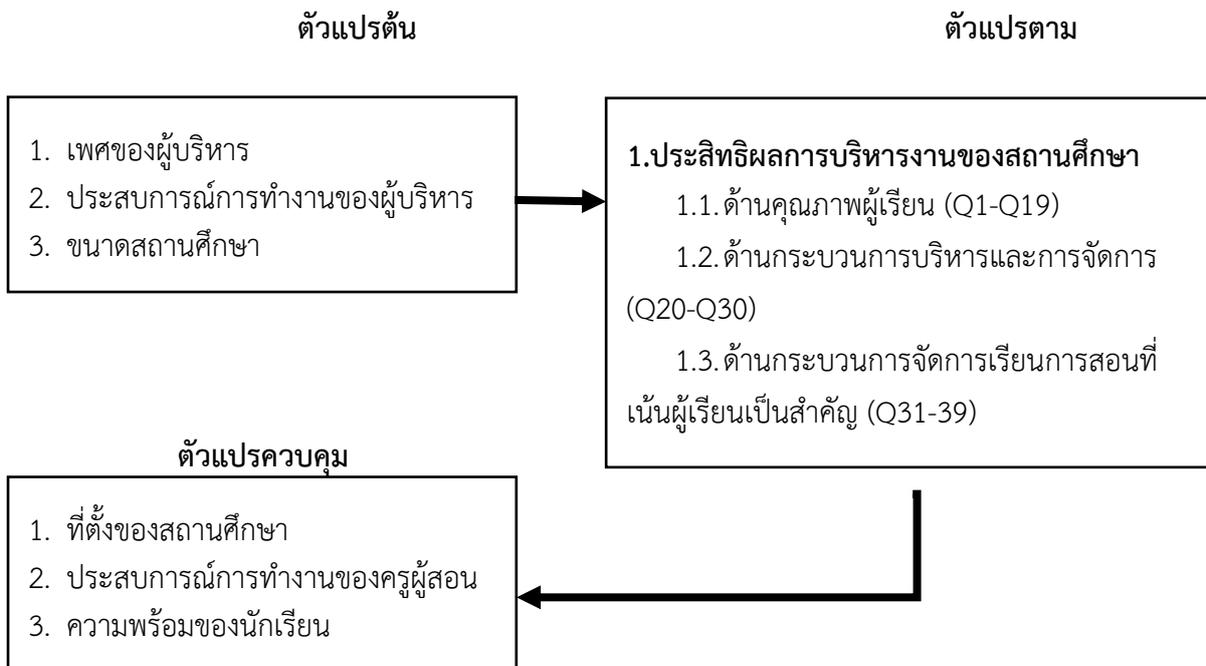
จากหลักการดังกล่าว ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาสามารถพิจารณาได้จาก 3 มิติสำคัญ คือ (1) ด้านคุณภาพผู้เรียน สะท้อนผลลัพธ์ของการบริหารที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ แสดงถึงระบบการบริหารคุณภาพที่มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ การวางแผน และการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ และ (3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การคิดวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติจริง และการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ทั้งสามมิตินี้ถือเป็นตัวแปรเชิงปฏิบัติการที่สะท้อนประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาได้อย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งมิติของกระบวนการ ผลลัพธ์ และคุณภาพของผู้เรียน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าแนวโน้มของผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพมีผลโดยตรงต่อการยกระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาในทุกมิติ ชวัญพิชชา มีแก้ว (2562) พบว่า การบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ เสรี ภักดี (2564) พบว่า กระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีความเกี่ยวข้องกับระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการประกันคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาทั้งสองสอดคล้องกันว่า การบริหารงานที่เป็นระบบ มีการวางแผน การประเมิน และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิผลสูงขึ้น ทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน กระบวนการบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม

หมายเหตุ: กรอบแนวคิดฉบับนี้ปรับปรุงจากรายงานการวิจัยฉบับเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการนำเสนอเชิงวารสาร โดยเพิ่มตัวแปรควบคุมและรหัสข้อความ (Q1-Q39) เพื่อแสดงความเชื่อมโยงระหว่างมิติมาตรฐานทั้งสามกับตัวชี้วัดในแบบสอบถามอย่างโปร่งใสในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 จำนวน 117 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนในอำเภอสุโงโก-ลก 13 โรงเรียน อำเภอสุโงปาตี 31 โรงเรียน อำเภอแว้ง 27 โรงเรียน อำเภอดากใบ 31 โรงเรียน และอำเภอสุคีริน 15 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 โรงเรียน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากจากรายชื่อสถานศึกษาในแต่ละอำเภอเพื่อให้การสุ่มมีความกระจายตัวอย่างสมดุล ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ การจำแนกขนาดสถานศึกษาอ้างอิงตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน) ขนาดกลาง (121-719 คน) และขนาดใหญ่ (720 คนขึ้นไป) ทั้งนี้ แม้จำนวนโรงเรียนขนาดใหญ่มีเพียง 3 แห่ง แต่ได้ตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ได้แก่ การกระจายปกติและความแปรปรวนเท่ากัน (Homogeneity of Variance) แล้วพบว่าอยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ จึงสามารถใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ได้อย่างเหมาะสม

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคุณภาพผู้เรียน (2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และ (3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ ไลเคิร์ต (Likert Scale) ได้แก่ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) โดยยึดเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวทางของวิมล เดชะ (2559)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires) เกี่ยวกับการให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2

เครื่องมือฉบับนี้ผ่านการตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมในระดับสูง จากนั้นได้ทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 โรงเรียน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.95 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในปีการศึกษา 2567 โดยผู้วิจัยได้รับหนังสือรับรองและหนังสือแนะนำตัวจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 ในการเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาในสังกัด หลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ โดยส่งลิงก์แบบสอบถาม (Google Form) ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 โรงเรียน

ก่อนการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการตอบ และสิทธิ์ในการปฏิเสธการตอบ เพื่อให้ผู้ตอบยินยอมโดยรู้ข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดถูกเก็บรักษาเป็นความลับ ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น และไม่มีการเปิดเผยชื่อสถานศึกษาเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ

การเก็บข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนกันยายนถึงธันวาคม พ.ศ. 2567 ได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบจำนวน 92 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100.00 ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์หรือซ้ำกันถูกคัดออกก่อนการวิเคราะห์ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ทั้งนี้ แบบสอบถามได้รับการออกแบบให้มีลำดับคำถามกระจายตามประเด็นของแต่ละด้าน เพื่อลดอคติจากการตอบในแนวเดียวกัน และกำหนดให้ผู้บริหารหนึ่งคนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามแทนสถานศึกษาแต่ละแห่ง

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ โดยยึดถือหลักความสมัครใจ การรักษาความลับ และการเคารพสิทธิของผู้ให้ข้อมูลอย่างเคร่งครัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าสถิติดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อพิจารณาระดับของประสิทธิผลการบริหารงาน จากนั้นใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (Independent Samples t-test) สำหรับเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่มีสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (One-way ANOVA) สำหรับเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่มีมากกว่าสองกลุ่ม

ผู้วิจัยได้พิจารณาความเหมาะสมของข้อมูลก่อนการใช้สถิติ โดยยึดสมมติฐานพื้นฐานของการวิเคราะห์ เช่น การกระจายตัวของข้อมูลและความแปรปรวนระหว่างกลุ่มที่ไม่แตกต่างกันมากเกินไป เพื่อให้การใช้ t-test และ ANOVA มีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือ หากผลการวิเคราะห์พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม จะดำเนินการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffé) เพื่อระบุลักษณะของความแตกต่างที่เกิดขึ้น

ตอนที่ 3 ในการปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 จากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

	ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา	n = 92			
		\bar{X}	S.D.	ระดับ ประสิทธิผล	ลำดับที่
1.	ด้านคุณภาพผู้เรียน	3.86	0.28	มาก	3
2.	ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ	4.26	0.32	มาก	1
3.	ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.08	0.41	มาก	2
	เฉลี่ยรวม	4.06	0.31	มาก	

หมายเหตุ: เกณฑ์การแปลผลตาม วิมล เดชะ (2559): 1.00–1.80 = น้อยที่สุด, 1.81–2.60 = น้อย, 2.61–3.40 = ปานกลาง, 3.41–4.20 = มาก, 4.21–5.00 = มากที่สุด โดยแบบสอบถามด้านคุณภาพผู้เรียนมี 19 ข้อ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ 11 ข้อ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 9 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .95

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ภาพรวมและรายด้าน พบว่าประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.08$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ($\bar{X} = 3.86$)

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ของผู้บริหาร และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำแนกตามเพศของผู้บริหาร

	ประสิทธิผล การ บริหารงาน ของ สถานศึกษา	เพศ						df	t	p - value	ผลการ เปรียบเทียบ
		ชาย (1) n = 47			หญิง (2) n = 45						
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ				
1.	ด้านคุณภาพ ผู้เรียน	3.89	0.29	มาก	3.83	0.28	มาก	90	1.048	.298	ไม่แตกต่าง
2.	ด้านกระบวนการ บริหาร	4.28	0.32	มาก	4.23	0.31	มาก	90	0.825	.412	ไม่แตกต่าง

	ประสิทธิผล การบริหารงาน ของ สถานศึกษา	เพศ						df	t	p - value	ผลการ เปรียบเทียบ
		ชาย (1) n = 47			หญิง (2) n = 45						
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ				
	และการ จัดการ										
3.	ด้านกระบวนการ จัดการ เรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	4.12	0.42	มาก	4.03	0.41	มาก	90	1.040	.301	ไม่แตกต่าง
	รวม	4.10	0.29	มาก	4.03	.30	มาก	90	1.110	.270	ไม่แตกต่าง

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามเพศผู้บริหารโดยรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหาร

ประสิทธิผลการ บริหารงานของ สถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P-value	η^2 (Effect Size)
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.270	2	.135	1.646	.199	.036
	ภายในกลุ่ม	7.307	89	.082			
	รวม	7.577	91				
2. ด้านกระบวนการ บริหารและการ จัดการ	ระหว่างกลุ่ม	0.213	2	.106	0.986	.377	.022
	ภายในกลุ่ม	9.612	89	.108			
	รวม	9.825	91				
3. ด้านกระบวนการ จัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	0.251	2	.125	0.712	.493	.016
	ภายในกลุ่ม	15.678	89	.176			
	รวม	15.929	91				
4. รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.217	2	.109	1.187	.310	.026
	ภายในกลุ่ม	8.150	89	.093			
	รวม	8.367	91				

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหาร พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาค่าขนาดอิทธิพล (η^2) พบว่าอยู่ในระดับขนาดเล็ก (small effect) ทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของประสบการณ์ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P-value	η^2 (Effect Size)
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.69	2	.034	.408	.666	.009
	ภายในกลุ่ม	7.509	89	.084			
	รวม	7.577	91				
2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	0.066	2	.033	0.300	.714	.007
	ภายในกลุ่ม	9.759	89	.110			
	รวม	9.825	91				
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	0.36	2	.018	0.101	.904	.002
	ภายในกลุ่ม	15.893	89	.179			
	รวม	15.929	91				
4. รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.017	2	.007	.088	.916	.002
	ภายในกลุ่ม	8.351	89	.092			
	รวม	8.367	91				

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าขนาดอิทธิพล (η^2) พบว่าอยู่ในระดับขนาดเล็กมาก (very small effect) ทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของขนาดสถานศึกษามีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ทั้งนี้ ผลที่ไม่แตกต่างทางสถิติไม่ได้หมายความว่าค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มเท่ากันทางปฏิบัติ แต่เพียงสะท้อนว่าความแตกต่างที่พบอยู่ในระดับน้อยเกินกว่าจะสรุปเชิงสถิติได้ในระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด

วัตถุประสงค์ที่ 3. จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 2 ท่านร่วมกันตรวจสอบและเข้ารหัสข้อมูล พบว่าข้อเสนอแนะสามารถจำแนกได้เป็น 3 หมวดหลัก ได้แก่ (1) ด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรมุ่งพัฒนา

ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน พร้อมทั้งปรับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น (2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ สถานศึกษาควรพัฒนาระบบบริหารแบบมีส่วนร่วม จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพที่มีเป้าหมายชัดเจน ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก รวมถึงพัฒนาระบบทรัพยากรบุคคลให้มีความเป็นธรรม และ (3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการเรียนรู้ ปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และใช้วิธีประเมินผลที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยภาพรวม ข้อเสนอแนะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาควรดำเนินไปอย่างบูรณาการ ทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการภายใน และการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านกระบวนการบริหารและการจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และต่ำสุดคือด้านคุณภาพผู้เรียน ผลดังกล่าว อาจสะท้อนว่า สถานศึกษามีความเข้มแข็งในด้านระบบบริหารจัดการภายใน การวางแผน และการดำเนินงานเชิงระบบ มากกว่าด้านผลลัพธ์ของผู้เรียน ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยบริบท เช่น ความพร้อมของนักเรียน ทรัพยากรทางการเรียนรู้ และความแตกต่างของพื้นที่แต่ละอำเภอ ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Katz และ Kahn ที่มองว่าประสิทธิผลขององค์การเกิดจากความสมดุลของกระบวนการภายในและปัจจัยแวดล้อมภายนอก อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Drucker ที่เน้นว่าการบริหารที่มีเป้าหมายและการทำงานร่วมกันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ขององค์การ อย่างไรก็ตาม การที่ด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (Katz & Kahn, 1978; Drucker, 1964) อาจสะท้อนถึงความจำเป็นที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้รอบด้านยิ่งขึ้น ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งชี้ว่าการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องเชื่อมโยงทั้งปัจจัยภายในและภายนอกอย่างสมดุล

สำหรับผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา จำแนกตามเพศของผู้บริหาร พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง อาจสะท้อนว่า ผู้บริหารทั้งเพศชายและเพศหญิงปฏิบัติหน้าที่ภายใต้นโยบายและมาตรฐานการบริหารเดียวกัน ทำให้ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสรี ภักดี (2564) ที่พบว่ากระบวนการบริหารของผู้บริหารมีความเป็นระบบและไม่แตกต่างกันตามเพศ อย่างไรก็ตาม ผลที่ไม่แตกต่างทางสถิติไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารทั้งสองเพศมีประสิทธิผล “เท่ากัน” ในทางปฏิบัติ แต่เพียงสะท้อนว่าความแตกต่างที่พบอยู่ในระดับน้อยเกินกว่าจะสรุปเชิงสถิติได้ในระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหาร พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (η^2) อยู่ในระดับขนาดเล็ก (small effect) ทุกด้าน ผลดังกล่าว อาจเกี่ยวข้องกับ ระบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีมาตรฐานเดียวกันในเขตพื้นที่ ทำให้แม้ผู้บริหารจะมีประสบการณ์ต่างกัน แต่มีการดำเนินงานในกรอบหลักการเดียวกัน

นอกจากนี้ ผลการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าประสิทธิผลการบริหารงานไม่แตกต่างกัน ซึ่ง อาจสะท้อนว่า นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาของประเทศไทยช่วยให้สถานศึกษาทุกขนาดสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ควรตีความผลดังกล่าวอย่างระมัดระวัง เนื่องจาก

จำนวนโรงเรียนขนาดใหญ่มีเพียง 3 แห่ง ทำให้พลังทางสถิติ (statistical power) ต่ำ และอาจไม่สามารถตรวจพบความแตกต่างได้อย่างชัดเจน

แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน คือ (1) ด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการควบคู่กับการเสริมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และคุณธรรมจริยธรรม ควรปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ รูตินันท์ ดาวศรี และคณะ (2564) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมุ่งสร้างทักษะใหม่ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม (2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพที่มีเป้าหมายและตัวชี้วัดชัดเจน บริหารงานแบบมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอก ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและระดมทรัพยากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ผลนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญชู กันเกตุ (2564) ที่เสนอ “TRIAM Model” ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการวางแผน ดำเนินงาน และติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (3) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง และบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แนวทางดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดเขตจันทร์ คงงานดี และศักดิ์ดา งานหมั่น (2567) ซึ่งพบว่าสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีช่วยพัฒนาความคิด จิตใจ และคุณธรรมของผู้เรียน รวมถึงส่งผลต่อบุคลิกภาพและประสิทธิภาพการทำงานของครูในห้องเรียน

กล่าวโดยสรุป แนวทางทั้งสามด้านนี้ อาจสะท้อนว่า การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน หากเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะรอบด้าน การบริหารที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม และการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสอดคล้องกับบริบทสังคมยุคใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ซึ่งสะท้อนผ่านสามมิติหลัก ได้แก่ (1) ด้านคุณภาพผู้เรียน ที่แสดงถึงผลลัพธ์ของการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ซึ่งมุ่งเน้นการวางแผน การพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และ (3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติจริง และการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้สะท้อนให้เห็นว่า ทั้งสามมิติมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันตามแนวคิดของ Katz และ Kahn ซึ่งองค์การหรือสถานศึกษาจะมีประสิทธิผลได้ต่อเมื่อสามารถบริหารจัดการทรัพยากรภายในให้สอดคล้องกับปัจจัยภายนอกและเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีปัจจัยพื้นฐาน เช่น เพศ ประสบการณ์ของผู้บริหาร และขนาดของสถานศึกษา เป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิผลในแต่ละด้าน นอกจากนี้ การบริหารที่มีส่วนร่วม การใช้เทคโนโลยี และการสร้างเครือข่ายกับชุมชน ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนและพัฒนากระบวนการบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดต่อสถานศึกษาในภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1. ควรศึกษาโอกาสและอุปสรรคในการบริหารของผู้บริหารแต่ละเพศอย่างเป็นระบบ พร้อมส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากร โอกาสในการอบรมพัฒนา และการสนับสนุนนโยบาย เพื่อให้ผู้บริหารทั้งเพศชายและเพศหญิงสามารถแสดงศักยภาพในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมภาวะผู้นำ การบริหารเชิงกลยุทธ์ หรือการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วม โดยตั้งเป้าหมายให้ผู้บริหารอย่างน้อยร้อยละ 80 นำความรู้จากการอบรมไปใช้พัฒนางานจริงในสถานศึกษา

1.2. ควรกำหนดแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ที่สามารถติดตามและวัดผลได้ โดยเฉพาะในมิติที่มีค่าคะแนนต่ำสุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์สำคัญของการบริหารสถานศึกษา ในระยะสั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรร่วมกันพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้เชิงรุกของผู้เรียน ควบคู่กับการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครู เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครูและชุมชน และระบบการนิเทศภายใน รวมทั้งควรจัดกลุ่มโรงเรียนตามบริบท เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก-กลาง-ใหญ่ หรือโรงเรียนในเขตเมืองและชนบท เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในแต่ละบริบทได้อย่างลึกซึ้ง

2. การรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นเพียงรูปแบบเดียว ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ควบคู่กับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและสะท้อนมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายกลุ่มอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135 (ฉบับพิเศษ 235 ง).*
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). *การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. จันทบุรี.*
- คนงานดี, พ., และ งานหมั่น, ศ. (2024). การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(2), 471–482.* สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemri/article/view/268363>
- จิตินันท์ ดาวศรี, และคณะ. (2564). แนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 11(1), 59–74.*

- ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์]. ฉะเชิงเทรา.
- นารี ปรารถนาม. (2566). การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย]. นครปฐม.
- บุญชู กันเกตุ. (2564). TRIAM Model: การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 3(2), 41–50.* สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JAPDEAT/article/view/252210>
- พระปลัดเขตจันทร์ คนงานดี, และ ศักดิ์ดา งานหมั่น. (2567). การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน. วารสารนวัตกรรมจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(2), 471–482
- วิมล เดชะ. (2559). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]. สงขลา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2. นราธิวาส: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568–2569. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2561). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. กรุงเทพฯ.
- เสรี ภัคดี. (2564). กระบวนการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดยะลา [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. ยะลา.
- Drucker, P. F. (1964). *Managing for results: Economic tasks and risk-taking decisions*. New York: Harper & Row.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., Donnelly, J. H., & Konopaske, R. (2003). *Organizations: Behavior, structure, processes* (11th ed.). McGraw-Hill.
- Katz, D., & Kahn, R. L. (1978). *The social psychology of organizations* (2nd ed.). Wiley.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.